

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

F. G. JACOBS

16 päivänä joulukuuta 2004¹

1. Nyt käsiteltävän asian kohteena on lähinnä se, onko vuonna 2007 voimaan tuleva kielto, jonka mukaan Italiassa ei saa käyttää viinirypälenimikkeitä "Tocai friulano" ja sen synonyymiiä "Tocai italico"² viinipullojen päällysmarkkinnoissa, laillinen. Kielto perustuu alun perin yhteisön ja Unkarin väliseen sopimukseen, ja sillä pyritään suojelemaan Unkarin maantieteellistä merkintää "Tokaj".

että kielto on ristiriidassa muiden tämän sopimuksen määräysten kanssa, että sopimus perustui virheelliseen näkemykseen todellisesta tilanteesta, joten asianomainen sopimusmääräys on kansainvälisen oikeuden perusteella mitätön, että kielto on korvattu TRIPS-sopimuksella⁴ ja että kielto on ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksella⁵ ja Euroopan unionin perusoikeuskirjalla⁶ suojatun omistusoikeuden kanssa.

2. Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia (Friuli-Venezia Giulian autonominen alue) ja Agenzia Regionale per lo Sviluppo Rurale (ERSA) (maaseudun kehittämisestä vastaava alueellinen virasto) (jäljempänä valittajat) ovat panneet vireille oikeudenkäynnin Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Lazio alueellinen hallintotuomioistuim) ja vaativat tämän kiellon sisältävän kansallisen lain³ kumoamista. Valittajat vetoavat lähinnä siihen, että yhteisöllä ei ollut toimivaltaa tehdä sopimusta Unkarin kanssa,

Assosiaatiosopimus

3. Yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä toiselta puolen

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Valittajat ovat todenneet, että nimitystä "Tocai italico" ei enää käytetä. Tästä syystä viittaan siihen aiostaan silloin, kun sillä on jotain merkitystä tai siitä on hyötyä.

3 — Kansallisista edellytyksistä, jotka koskevat asetuksen (EY) N:o 753/2002 liitteessä II lueteltujen sellaisten viiniköynnöslajikkeiden ja niiden synonyymien nimien, joissa on maantieteellinen merkintä ja jotka voivat esiintyä tma-laatuvinien ja italialaisten IGT-viinien päällysmarkkinnoissa, käyttöä tämän asetuksen 19 artiklan 1 kohdan c alakohdasta poikkeavalla tavalla, 26.9.2002 annettu ministeriön asetus.

4 — Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitteessä 1 C oleva sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kaupan liittyvistä näkökohdista; hyväksytty Euroopan yhteisön puolesta sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa 22 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1). Nyt käsiteltävään asiaan liittyvät määräykset esitetään jäljempänä 80–82 kohdassa.

5 — Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi 4 päivänä marraskuuta 1950 tehty yleissopimus, 20.3.1952 laadittu ensimmäinen lisäpöytäkirja. Nyt käsiteltävään asiaan liittyvä määräys esitetään jäljempänä 92 kohdassa.

6 — 7.12.2000 (EYVL C 361, s. 1). Nyt käsiteltävään asiaan liittyvä määräys esitetään jäljempänä 94 kohdassa.

Unkarin tasavallan välisestä assosiaatiosta tehty Eurooppa-sopimus (jäljempänä assosiaatiosopimus) allekirjoitettiin 16.12.1991 ja se hyväksyttiin yhteisöjen puolesta päätöksellä 93/742/Euratom, EHTY, EY.⁷

4. Assosiaatiosopimuksen asiasisältö ei ole nyt käsiteltävän asian kohteena. Sopimuksella on kuitenkin merkitystä, koska kansallinen tuomioistuin tiedustele, onko se asianmukainen ja riittävä oikeudellinen perusta yhteisön ja Unkarin väliselle toiselle sopimukselle, joka on välittömästi nyt käsiteltävän asian kohteena ja jota tarkastellaan jäljempänä.⁸ Kansallinen tuomioistuin mainitsee tässä yhteydessä seuraavat assosiaatiosopimuksen määräykset.

5. Assosiaatiosopimuksen hyväksymisestä annetun päätösasiakirjan 13. yhteisessä julkistuksessa⁹ todetaan seuraavaa:

"Sopimuspuolet sopivat siitä, että tässä assosiaatiosopimuksessa 'henkinen, teollinen ja kaupallinen omaisuus' on ymmärrettävä Euroopan talousyhteisön perustamissopi-

muksen 36 artiklan tarkoittamalla tavalla ja että siihen sisältyvät erityisesti — — maantieteelliset merkinnät —."

6. Assosiaatiosopimuksen liitteessä XIII olevassa 5 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Tämän liitteen ja 74 artiklan 1 kohdan henkistä omaisuutta koskevien määräysten soveltaminen ei rajoita Euroopan talousyhteisön ja sen jäsenvaltioiden toimivaltaa teollista, henkistä ja taloudellista omaisuutta koskevissa kysymyksissä."

Sopimus viinien nimityksistä

7. Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välinen viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskeva sopimus (jäljempänä viinien nimityksistä tehty sopimus) hyväksyttiin yhteisön puolesta päätöksellä 93/724/EY¹⁰ ja allekirjoitettiin 29.11.1993.

7 — Yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä toiselta puolen Unkarin tasavallan välisen Eurooppa-sopimuksen tekemisestä 13 päivänä joulukuuta 1993 tehty neuvoston ja komission päätös 93/742/Euratom, EHTY, EY (EYVL L 347, s. 1); assosiaatiosopimus on päätöksen liitteenä.

8 — 7–15 kohdassa.

9 — EYVL 1993, L 347, s. 259.

10 — Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välisen viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskevan sopimuksen tekemisestä 23 päivänä marraskuuta 1993 tehty neuvoston päätös 93/724/EY (EYVL L 337, s. 93); viinien nimityksistä tehty sopimus on päätöksen liitteenä.

Päätös 93/724

9. Päätöksen 93/724 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

8. Päätöksen 93/724 johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

"ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 113 artiklan,

"Hyväksytään Euroopan yhteisön puolesta Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välinen viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskeva sopimus ja siihen liittyvät pöytäkirja, kirjeenvaihdot ja julistukset.

— —"

— —

Sopimus

Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välisellä viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskevalla sopimuksella mahdollistetaan vilpillisen kilpailun tehokkaampi vastustaminen kaupan alalla, varmistetaan parempi kuluttajansuoja ja edistetään viinikauppaa sopimuspuolten välillä; sen vuoksi mainittu sopimus olisi hyväksyttävä,

10. Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen johdanto-osassa on seuraavat maininnat:

"ottaa huomioon [assosiaatiosopimuksen]

— —

— —

— —

tämä sopimus on tarpeen tehdä yhteisön tasolla, koska sen määräykset liittyvät suoraan yhteisen kauppaa- ja maatalouspolitiikan, erityisesti viinilainsäädännön sääntelemiin toimenpiteisiin".

ottaa huomioon molempien sopimuspuolten intressin viinien nimitysten vastavuoroiseen suojaamiseen ja valvontaan".

11. Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen — eikä niitä saa käyttää muutoin kuin
4 artiklassa todetaan seuraavaa: Unkarin laeissa ja asetuksissa säädetyn
edellytyksin.

”1. Seuraavat nimitykset suojataan:

- —
4. Edellä 1 kohdassa säädettyä suojaa sovel-
letaan nimityksiin siinäkin tapauksessa, että
viinin todellinen alkuperä ilmoitetaan tai
maantieteellistä merkintää tai perinteistä
ilmaisua käytetään käännöksessä tai paik-
kaan liittymättömien ilmaisujen kuten ’laji’,
’tyyppi’, ’tyyli’, ’äljitelmä’, ’menetelmä’, ’tava-
ramerkki’ tai vastaavien ilmaisujen kanssa.
- (b) Unkarista peräisin olevien viinien osalta:

— —

5. Kun kyseessä ovat homonyymiset tai
samat maantieteelliset merkinnät:

- liitteessä tarkoitetut maantieteelliset
merkinnät ja perinteiset ilmaisut — —

— —

- (a) mikäli tällä sopimuksella suojatut kaksi
merkintää ovat homonyymiset tai
samat, molemmille merkinnöille anne-
taan suojaa edellyttäen, että

3. Yhteisössä suojatut unkarilaiset nimityk-
set

- varataan yksinomaan Unkarista peräisin
oleville viineille, joiden yhteydessä niitä
käytetään,
- kyseistä maantieteellistä merkintää
on käytetty perinteisesti ja johdon-
mukaisesti kuvaamaan ja esittele-
mään kyseisellä maantieteellisellä
alueella tuotettua viiniä,

- kuluttajille ei esitetä virheellisesti viinin olevan peräisin toisen sopimuspuolen alueelta;

14. Kirjeenvaihdossa viitataan ensin viinien nimityksistä tehtyyn sopimukseen ja todetaan sen jälkeen seuraavaa:

— —."

- "1. Kyseisen sopimuksen voimaantuloa seuraavan 13 vuoden siirtymäkauden ajan sopimuksen soveltaminen ei estä nimityksen 'Tocai' laillista käyttämistä kuvaamaan ja esittelemään tiettyjä italialaisia tma-laatuviinejä [, jotka on tuotettu määritetyllä alueella] seuraavin edellytyksin.

12. Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen liitteessä ("4 artiklassa tarkoitettu luettelo suojatuista viinien nimityksistä") olevassa B osassa (Unkarin tasavallasta peräisin olevat viinit) mainitaan "Tokaj" I kohdan ("Maantieteelliset merkinnät") 3.4 alakohdassa. Liitteen A osassa (yhteisöstä peräisin olevat viinit) ei mainita nimityksiä "Tocai friulano" eikä "Tocai italico".

Viinin täytyy olla

Kirjeenvaihto

- saatu 'Tocai friulano' -viiniköynnöslajikkeesta;

13. Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen 4 artiklaa koskeva kirjeenvaihto (jäljempänä kirjeenvaihto)¹¹ allekirjoitettiin 29.11.1993, ja se on yksi asiakirjoista, joihin päätöksen 93/724 1 artiklassa viitataan.¹²

- tuotettu rypäleistä, jotka on kaikki korjattu Italian Veneton ja Friulian alueelta;

11 — Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välisen viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskevan sopimuksen 4 artiklaa koskeva kirjeenvaihto (EYVL 1993, L 337, s. 169).

12 — Esitetty edellä 9 kohdassa.

— —

tämän rajoittamatta yhteisön erityissäännösten ja mahdollisesti rajoittavampien kansallisten säännösten soveltamista.

”Sopimuspuolet totesivat 4 artiklan 5 kohdan a alakohdan osalta, että ne eivät olleet neuvottelujen aikana tietoisia mistään erityisestä tapauksesta, johon tämän artiklan säännöksiä voitaisiin soveltaa.

3. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että kyseiset tma-laatuviinit, jotka on kuvattu ja esitelty sovellettavien säännösten mukaisesti ennen 1 kohdassa tarkoitetun siirtymäkauden päättymistä, voidaan saattaa markkinoille, kunnes varastot on tyhjennetty.

— —”

4. Mahdollisuus käyttää nimitystä ’Tocai’ 1 kohdassa esitetyin edellytyksin päättyy siinä mainitun siirtymäkauden päättyessä, sanotun rajoittamatta 3 kohdassa tarkoitettujen säännösten soveltamista.

Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen tekohetkellä voimassa ollut yhteisön lainsäädäntö

Asetus N:o 822/87

— —”

16. Vuonna 1993 viinikaupan yhteistä järjestämistä koskenut perusasetus oli neuvoston asetus N:o 822/87.¹⁴

Yhteinen julistus

15. Sopimuksen 4 artiklan 5 kohtaa koskevassa yhteisessä julistuksessa¹³ (jäljempänä yhteinen julistus), joka on niin ikään yksi päätöksen 93/724 1 artiklassa mainituista asiakirjoista, todetaan seuraavaa:

17. Asetuksen N:o 822/87 13 artiklassa säädettiin, että komissio antaisi yksityiskohtaiset säännöt viiniköynnöslajikkeiden luokittelusta suositeltaviin, hyväksyttyihin ja väliaikaisesti hyväksyttyihin lajikkeisiin.

14 — Viinikaupan yhteisestä järjestämisestä 16 päivänä maaliskuuta 1987 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 822/87 (EYVL L 84, s. 1), joka on kumottu ja korvattu viinin yhteisestä markkinajärjestelystä 17 päivänä toukokuuta 1999 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1493/1999 (EYVL L 179, s. 1).

13 — EYVL 1993, L 337, s. 171.

18. Asetuksen N:o 822/87 63 artiklassa säädettiin seuraavaa:

"1. Nautittavaksi tarkoitetut tuontiviinit, joissa on maantieteellinen merkintä, voivat vastavuoroisuuteen perustuvalla tavalla saada yhteisössä markkinoille saattamisen tarkoituksiin [asetuksen (ETY) N:o 823/87 15 artiklassa] tarkoitettua tma-laatuviinejä koskevaa valvontaa ja suojelua.

2. Edellä 1 kohta pannaan täytäntöön tekeillä neuvottelemaan ja sopimuksia tekemään halukkaiden kolmansien maiden kanssa sopimuksia perustamissopimuksen 113 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen."

N:o 3800/81 liitteessä ollut luettelo pysyi voimassa, ja sen perustana oli sen jälkeen asetuksen N:o 822/87 13 artikla.

20. Tocai friulano mainitaan asetuksen N:o 3800/81 liitteessä olevassa sellaisten viiniköynnöslajikkeiden luettelossa, jotka ovat suositeltavia tai hyväksytyjä seuraavissa Pohjois- ja Keski-Italian maakunnissa: Brescia, Mantova, Varese, Padova, Rovigo, Treviso, Venezia, Verona, Vicenza, Gorizia, Pordenone, Udine, Bologna, Ferrara, Ravenna, Ascoli Piceno,¹⁷ Perugia, Terni,¹⁸ Viterbo, Chieti, Aquila, Pescara, Teramo ja Sassari.

Asetus N:o 3800/81

19. Viiniköynnöslajikkeiden luokitteluun sista säädettiin vuonna 1993 komission asetuksella N:o 3800/81,¹⁵ joka perustui alun perin viinikaupan yhteisestä järjestämisestä annettuun neuvoston asetukseen N:o 337/79.¹⁶ Vaikka asetus N:o 337/79 kumottiin asetuksella N:o 822/87, asetuksen

Asetus N:o 823/87

21. Neuvoston asetuksella N:o 823/87¹⁹ vahvistettiin säännöt määritetyillä alueilla tuotettuja laatuviinejä varten ("tma-laatuviini-

15 — Viiniköynnöslajikkeiden luokitteluun sista 16 päivänä joulukuuta 1981 annettu asetus (ETY) N:o 3800/81 (EYVL L 381, s. 1); kumottu viinin yhteisestä markkinajärjestelystä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1493/1999 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä erityisesti tuotantokäynn osalta 31 päivänä toukokuuta 2000 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 1227/2000 (EYVL L 143, s. 1).

16 — 5.2.1979 annettu asetus (ETY) N:o 337/79 (EYVL L 54, s. 1).

17 — Lisätty 2.6.1989 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1543/89 (EYVL L 151, s. 16).

18 — Lisätty 24.11.1992 annetulla komission asetuksella N:o 3369/92 (EYVL L 342, s. 11).

19 — Erityisesti määritetyillä alueilla tuotettuja laatuviinejä koskevista erityissäännöksistä 16 päivänä maaliskuuta 1987 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 823/87 (EYVL L 84, s. 59), sellaisena kuin se on muutettuna erityisesti 19 päivänä kesäkuuta 1989 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2013/89 (EYVL L 202, s. 1); kumottu ja korvattu edellä alaviitteessä 14 mainitulla asetuksella N:o 1493/99.

nit”). ”Määritetyllä alueella” määriteltiin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettavan

rajoittamatta tma-laatuviinien erityistyyppejä koskevien yhteisön säännösten soveltamista.”

”sellaista viiniviljelyaluetta tai sellaisten viiniviljelyalueitten kokonaisuutta, joka tuottaa erityisiä laatuominaisuuksia omaavia viinejä ja jonka nimeä käytetään kuvaamaan [tma-laatuviinien] ominaisuuksia”.

Asetus N:o 2392/89

22. Asetuksen N:o 823/87 1 artiklan 3 kohdassa edellytettiin jäsenvaltioiden antavan komissiolle luettelon hyväksymistään tma-laatuviineistä, ja komission piti julkaista kyseinen luettelo Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Luettelo, jota ilmeisesti sovellettiin vuonna 1993, ei sisältänyt nimi-tyksiä ”Tocai friulano” eikä ”Tocai italico”.²⁰

24. Viinien ja rypäleen puristemehun kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä annetun neuvoston asetuksen N:o 2392/89²¹ 2 artiklan 3 kohdassa hyväksyttiin pöytäviinien osalta kuvaus, jota täydennettäisiin muun muassa a) jäsenvaltiota pienemmän maantieteellisen yksikön nimellä ja i) merkinnällä ”vino tipico” Italiasta peräisin olevien pöytäviinien osalta.

23. Asetuksen 15 artiklan 4 kohdassa säädettiin seuraavaa:

25. Asetuksen N:o 2392/89 26 artiklan 1 kohdassa säädettiin niiden tuontiviinien osalta, joita on kuvattu viittauksella maantieteelliseen alueeseen, seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat — — sallia, että määritellyn alueen nimeen liitetään valmistustapaan tai tuotetyyppiin viittaavia yksityiskohtia tai viiniköynnöslajikkeen nimi tai sen synonyymi, sanotun kuitenkin

”Niiden nautittavaksi tarkoitettujen tuontiviinien päällysmerkintöjen kuvaukseen, jotka on kuvattu maantieteellisellä merkinnällä ja

20 — Muutos yhteisön erityisesti määritellyillä alueilla tuotettujen laatuviinien luetteloon (EYVL 1982, C 348, s. 1). Asiakirjalla korvataan kokonaan edellisen julkaistun luettelon ”Italia”-osio. Luettelo julkaistiin erityisesti määritetyillä alueilla tuotettujen laatuviinien valvonnasta 16 päivänä elokuuta 1973 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2247/73 (EYVL L 230, s. 12) 3 artiklan 2 kohdassa.

21 — 24.7.1989 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2392/89 (EYVL L 232, s. 13); kumottu ja korvattu edellä alaviitteessä 14 mainitulla asetuksella N:o 1493/99.

jotka ovat laadittavassa luettelossa, on merkittävää:

N:o 2392/89 — — tarkoitetuista jäsenvaltiota pienemmistä maantieteellisistä yksiköistä — —.

- (a) kyseisen kolmannessa maassa sijaitsevan maantieteellisen yksikön nimi — —."

Komissio julkaisee *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden C-sarjassa* sille ensimmäisen alakohdan mukaisesti toimitettujen maantieteellisten yksiköiden nimet.

Asetus N:o 3201/90

26. Viinien ja rypäleen puristemehujen kuvausta ja esittelyä koskevista yksityiskohdaisista säännöistä annetun komission asetuksen N:o 3201/90²² 11 artiklassa säädettiin seuraavaa:

2. Asetuksen (ETY) N:o 2392/89 26 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu maantieteellisen merkinnän avulla kuvattujen tuontiviinien luettelo on liitteessä II.

— —"

"1. Jokaisen tuottajajäsenvaltion on toimitettava komissiolle asetuksen (ETY) N:o 2392/89 2 artiklan 3 kohdan i alakohdan mukaisesti, kun kyseessä ovat seuraavasti kuvatut pöytäviinit: — — "vino tipico" — —:

27. Komissiolle toimitettu maantieteellisten yksiköiden nimiluettelo ei sisältänyt nimityksiä Friuli tai Friulano.²³

— mahdollisimman pian laatimisen jälkeen, luettelo — — asetukse[ssa] (ETY)

28. Nimitykset "Tokaj tai Tokaji" mainittiin asetuksen N:o 3201/90 liitteessä II olleessa luettelossa.

22 — 16.10.1990 annettu komission asetus (ETY) N:o 3201/90 (EYVL L 309, s. 1); kumottu ja korvattu neuvoston asetuksen (EY) N:o 1493/1999 soveltamista koskevista eräistä yksityiskohtaisista säännöistä tiettyjen viinituotteiden kuvauksen, nimityksen, tarjontamuodon ja suojauksen osalta 29 päivänä huhtikuuta 2002 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 753/2002 (EYVL L 118, s. 1).

23 — Ks. luettelo, joka on julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä EYVL 1992, C 155, s. 14, sellaisena kuin se on muutettuna virallisessa lehdessä EYVL 1993, C 203, s. 4.

29. Asetuksen N:o 3201/90 12 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Niiden viiniköynnöslajikkeiden nimien rinnakkaisilmaisujen luettelo, joita voidaan käyttää asetuksen (ETY) N:o 2392/89 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 14 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti pöytäviinien ja tma-laatuviinien kuvauksessa, on liitteessä III.”

30. Asetuksen N:o 3201/90 liitteeseen III sisältyneessä luettelossa mainittiin ”Tocai friulano” ja ”Tocai italico”, ja todettiin jälkimmäisen olevan ensin mainitun ”hyväksytty rinnakkaisilmaisu”.

Voimassa oleva asian kannalta merkityksellinen yhteisön lainsäädäntö ja kansallisen lainsäädäntö

31. Viinin yhteisestä markkinajärjestelystä annettu neuvoston asetus N:o 1493/1999²⁴ hyväksyttiin osana viinialaa koskeneen alkuperäisen lainsäädännön kodifointia ja yksinkertaistamista. Asetus N:o 1493/1999 pantiin täytäntöön komission asetuksella N:o 753/2002,²⁵ jossa vahvistetaan viinien päällyserkintöjä koskevat säännöt.

32. Asetuksen N:o 753/2002 19 artiklassa, joka on otsikoitu ”Viiniköynnöslajiketta koskevat tiedot”, säädetään seuraavaa:

”1. Maantieteellisellä merkinnällä varustetun pöytäviinin tai tma-laatuviinin päällyserkinnöissä voi olla kyseisten viinien valmistuksessa käytettyjen viiniköynnöslajikkeiden nimet tai synonyymit, jos:

(c) lajikkeen nimi tai synonyymi ei sisällä maantieteellistä merkintää, jota käytetään kuvaamaan tma-laatuviiniä, pöytäviiniä tai tuontiviiniä, joka esiintyy kolmansien maiden ja yhteisön välillä tehdyissä sopimuksissa olevissa luetteleissa, ja esiintyy päällyserkinnässä ilman muuta maantieteellistä merkintää silloin kun tällainen on lajikkeen nimen tai synonyymin kanssa;

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdan c alakohdassa säädetään:

(a) viiniköynnöslajikkeen nimi tai synonyymi, jossa on maantieteellinen mer-

²⁴ — Mainittu alaviitteessä 14.

²⁵ — Mainittu alaviitteessä 22.

kintä, voi esiintyä kyseisellä maantieteellisellä merkinnällä kuvatun viinin päälysymerkinnöissä;

alaviitteissä todetaan, että niitä "voidaan käyttää siirtymäkauden aikana 31.3.2007 saakka yksinomaan tma-laatuviineille, jotka ovat peräisin Veneton ja Friulin alueilta".

- (b) liitteessä II olevia lajikkeiden nimiä ja niiden synonyymejä voidaan käyttää tämän asetuksen voimaantullessa voimassa olevien kansallisten ja yhteisön edellytysten mukaisesti.

34. Riidanalaisessa Italian lainsäädännössä²⁷ sovelletaan 19 artiklan 2 kohdan mukaista poikkeusta Tocai friulanon ja Tocai italicon osalta ja todetaan, että rajoitus perustuu Euroopan unionin ja Unkarin tasavallan väliseen sopimukseen. Tämä sopimus on luonnollisesti viinien nimityksistä tehty sopimus.

— —"

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisupyyntö

33. Liitteeseen II, joka on otsikoitu "Sellaisen viiniköynnöslajikkeiden ja niiden synonyymien nimet, joissa on maantieteellinen merkintä ja jotka voivat esiintyä viinien päälysymerkinnöissä 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti", sisältyi alun perin "Tocai Friulano, Tocai Italico"; Italia on mainittu luettelossa maana, joka saa käyttää tätä nimitystä. Alaviitteen mukaan "nimitystä "Tocai friulano" ja sen synonyymia "Tocai italico" voidaan käyttää siirtymäkauden aikana 31.3.2007 saakka". Kyseinen liite korvattiin uudella vuoden 2004 laajentumisen jälkeen;²⁶ luetteloon kuuluu tällä hetkellä 122 viiniköynnöslajiketta ja myös Tocai friulano ja Tocai italico, joita koskeissa

35. On ilmeistä, että viinirypälelajiketta Tocai friulano on perinteisesti viljelty Friuli-Venezia Giulian autonomisella alueella.

36. Kyseisellä alueella on hyväksytty useita tma-laatuviinejä, kuten "Colli orientali del Friuli", "Friuli aquilaea", "Friuli grave", "Friuli latisana" ja "Isonzo" tai "Isonzo del Friuli". Näitä viinejä voidaan tuottaa useista eri rypälelajikkeista, esimerkiksi Tocai friulanosta, josta saadaan kuivaa valkoviiniä.

26 — 9.8.2004 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 1429/2004 (EUVL L 263, s. 11).

27 — Mainittu alaviitteessä 3.

37. Valittajat ovat panneet asian vireille kansallisessa tuomioistuimessa riitauttaen kansallisen lainsäädännön siltä osin kuin nimitysten Tocai friulano ja Tocai italico käyttöä koskeva poikkeus lakkaa viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen nojalla olemasta voimassa 31.3.2007.

38. Valittajat ovat vedonneet kansallisessa tuomioistuimessa siihen, että viinien nimityksistä tehty sopimus on useista eri syistä lainvastainen.

39. Kyseinen tuomioistuin on siten lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Voiko yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä toiselta puolen Unkarin tasavallan välisestä assosiaatiosta 16 päivänä joulukuuta 1991 tehty Eurooppa-sopimus (EYVL 1993, L 347) olla asianmukainen ja riittävä oikeudellinen perusta sille, että Euroopan yhteisöillä on toimivalta hyväksyä Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välillä 29 päivänä marraskuuta 1993 tehty viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskeva sopimus (EYVL 1993, L 337), kun otetaan erityisesti huomioon vuonna 1991 tehdyn Eurooppa-sopimuksen 65 artiklan 1 kohdan, yhteisen julistuksen nro 13 ja liitteessä XIII olevien 3, 4 ja 5 kohdan määräykset, jotka koskevat

jäsenvaltioiden suvereenisuuden ja toimivallan mahdollista varausta elintarvikkeiden ja viinin yhteydessä käytettyjen kansallisten maantieteellisten nimitysten osalta ja joilla suljetaan pois mahdollisuus siirtää tätä koskeva toimivalta Euroopan yhteisöille?

2. Onko Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välillä 29 päivänä marraskuuta 1993 tehty viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskeva sopimus (EYVL L 337), jolla säännellään henkisen ja kaupallisen omaisuuden alaan kuuluvien maantieteellisten nimitysten suojaa, todettava pätemättömäksi ja vaikutuksettomaksi yhteisön oikeudessa, koska Euroopan yhteisön yksittäiset jäsenvaltiot eivät ole sitä ratifioineet, kun otetaan huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen lausunto nro 1/94 EY:n yksinomaisesta toimivallasta?

3. Jos vuonna 1993 tehtyä yhteisön sopimusta (EYVL 1993, L 337) on pidettävä laillisena, ja sitä voidaan soveltaa kokonaisuudessaan, onko tämän sopimuksen sopimuspuolten välisestä kyseisen sopimuksen liitteenä olevasta kirjeenvaihdosta ilmenevää määräystä, jolla kielletään nimityksen 'Tocai' käyttämi-

nen Italiassa vuoden 2007 jälkeen, pidettävä pätemättömänä ja vaikutuksettomana, koska se on ristiriidassa maantieteellisiä homonymyisiä nimityksiä koskevien tämän sopimuksen määräysten kanssa (ks. sopimuksen 4 artiklan 5 kohta)?

valossa siten, että sen viinien homonymyisiä nimityksiä koskevia määräyksiä sovelletaan vuoden 1993 sopimuksen määräysten sijasta, jos nämä sopimukset ovat keskenään ristiriidassa, koska näiden kahden sopimuksen sopimuspuolet ovat samat?

4. Onko vuoden 1993 sopimukseen liitettyä toista yhteistä julistusta (EYVL 1993, L 337), josta ilmenee, että sopimuspuolet eivät neuvotteluajankohtana olleet tietoisia siitä, että eurooppalaisiin ja unkarilaisiin viineihin liittyi homonymyisiä nimityksiä, pidettävä selvästi virheellisenä näkemyksenä todellisesta tilanteesta (koska Tocai-viineihin liittyvät italialaiset ja unkarilaiset nimitykset ovat olleet rinnakkain käytössä jo vuosisatojen ajan, ne tunnustettiin vuonna 1948 virallisesti Italian ja Unkarin välisessä sopimuksessa ja ne otettiin äskettäin yhteisön lainsäädäntöön), jolloin vuoden 1993 sopimuksen sitä osaa, jolla kielletään nimityksen Tocai käyttö Italiassa, on valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen 48 artiklan perusteella pidettävä mitättömänä?

5. Onko Maailman kauppajärjestössä (WTO) tehtyä ja vuoden 1993 yhteisön sopimuksen (EYVL 1994, L 337) voimaantulon jälkeen 1.1.1996 voimaan tullutta TRIPS-sopimusta, joka koskee teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyviä näkökohtia (EYVL 1994, L 336), tulkittava valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen 59 artiklan

6. Onko Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen, johon 1.1.1996 voimaan tullut TRIPS-sopimus (EYVL 1994, L 336) sisältyy, liitteessä C olevassa luvussa 3 olevia 22–24 artiklaa tulkittava siten, että kun TRIPS-sopimuksen sopimuspuolina olevissa kahdessa eri maassa tuotettujen kahden eri viinin nimitykset ovat homonymyisiä (sekä silloin, kun homonymi liittyy kahteen maantieteelliseen nimitykseen, joita käytetään molemmissa TRIPS-sopimuksen sopimuspuolina olevissa maissa, että silloin, kun se liittyy maantieteelliseen nimitykseen TRIPS-sopimuksen sopimuspuolena olevassa yhdessä maassa ja vastaava nimi liittyy toisessa maassa perinteisesti viljeltyyn viiniköynnöslajikkeeseen), molempia nimityksiä voidaan edelleen käyttää edellyttäen, että tuottajat ovat niitä aiemminkin käyttäneet joko vilpittömässä mielessä tai ainakin 10 vuoden ajan ennen 15.4.1994 (24 artiklan 4 kohta) ja molemmissa nimityksissä ilmaistaan selvästi se maa, seutu tai alue, jolta viini on peräisin, jolloin kuluttajia ei johdeta harhaan?

7. Kattaako Euroopan ihmisoikeussopimukseen (vuonna 1950 tehty Rooman yleissopimus) liittyvän ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklassa määrätty omistusoikeuden suoja, joka on sisällytetty myös lokakuussa 2000 Nizzassa laaditun Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklaan, myös viinien alkuperänimityksiin liittyvän henkisen omaisuuden ja näiden nimitysten käytön, ja estääkö näissä määräyksissä ilmaistu periaate näin ollen Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välisen viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskevan sopimuksen (EYVL 1994, L 337) liitteenä olevaan kirjeenvaihtoon sisältyvien sellaisten määräysten soveltamisen, joita ei ole otettu itse sopimukseen ja joiden nojalla Friuli-Venezia Giulian alueen viininviljelijät eivät saa käyttää nimitystä "Tocai Friulano", kun otetaan huomioon erityisesti se, että Friuli-Venezia Giulian viininviljelijät eivät saa minkäänlaista korvausta tästä oikeuksien menettämisestä, että tätä oikeuksien menettämistä ei voida perustella yleisellä edulla ja että suhteellisuusperiaatetta ei selvästikään ole noudatettu?
- (19 artiklan 2 kohta), pidettävä pätemättöminä ja vaikutuksettomina?"
40. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet valittajat, Italian hallitus, neuvosto ja komissio, jotka kaikki olivat Unkarin hallituksen lisäksi edustettuina suullisessa käsittelyssä.
41. Valittajat ja Italian hallitus ovat lisäksi antaneet kirjallisen vastauksen yhteisöjen tuomioistuimen pyyntöön ottaa kantaa neuvoston ja komission väitteisiin siitä, että nimitys "Tocai friulano" ja sen synonyymi "Tocai italico" eivät ole eivätkä ole koskaan olleetkaan maantieteellisiä merkintöjä vaan pikemminkin viiniköynnös- tai rypälelajikkeen nimiä.
8. Jos Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välisen viinien nimitysten vastavuoroisesta suojasta ja valvonnasta 29 päivänä marraskuuta 1993 tehdyn sopimuksen (EYVL 1993, L 337) ja/tai sen liitteenä olevassa kirjeenvaihdossa olevat yhteisön määräykset todetaan lainvastaisiksi edellisistä kysymyksistä ilmenevin tavoin, onko asetuksen (EY) N:o 753/2002 niitä säännöksiä, joiden nojalla nimityksen 'Tocai Friulano' käyttö on kiellettävä 31.3.2007 jälkeen
- Ensimmäinen kysymys**
42. Kansallinen tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko assosiaatiosopimuksella annettu yhteisölle toimivalta tehdä sopimus viinien nimityksistä.

43. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön toimivalta tehdä kansainvälisiä sitoumuksia perustuu joko suoraan tai implisiittisesti perustamissopimuksen nimenomaisiin määräyksiin.²⁸

44. Tästä syystä on selvää, että yhteisön toimivalta tehdä sopimus viinien nimityksistä ei voi perustua assosiaatiosopimukseen.

45. Toisaalta EY 133 artiklassa annetaan neuvostolle nimenomaisesti valtuudet toteuttaa yhteistä kauppapolitiikkaa. Neuvoston päätöksen 93/724 johdanto-osassa todetaan, että kyseinen päätös perustuu EY 133 artiklaan. Sen 1 artiklassa säädetään, että sillä "hyväksytään Euroopan yhteisön puolesta" viinien nimityksiä koskeva sopimus ja siihen liittyvät pöytäkirja, kirjeenvaihdot ja julistukset. Näin ollen on selvää, että yhteisön oikeuden kannalta viinien nimityksistä tehty sopimus hyväksyttiin asianmukaisesti perustamissopimuksen mukaisella tavalla. Kuten neuvosto ja komissio toteavat, sopimuksen oikeudellinen perusta todetaan kyseisen sopimuksen tekemisestä ja hyväksymisestä tehdyn neuvoston päätöksen johdanto-osassa. Päätöksessä ei mainita, että assosiaatiosopimus olisi oikeudellinen perusta. Vaikka assosiaatiosopimus mainitaan viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen

johdanto-osassa, kansainvälisen sopimuksen johdanto-osan perustelukappaleissa ei voida ilmaista sitä, mikä on sen oikeudellinen perusta kunkin sopimuspuolen oikeusjärjestyksessä. Kyseinen perusta määräytyy yhteisön oikeusjärjestyksessä sen jälkeen, kun sopimusteksti on viimeistelty, ja kyseisen tekstin tavoitteen ja sisällön valossa. Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen johdanto-osassa esitetty viittaus assosiaatiosopimukseen ainoastaan asettaa kyseisen sopimuksen poliittiseen ja lainsäädännölliseen asiayhteyteensä.

46. Valittajat ja Italian hallitus väittävät, että viinin maantieteelliset merkinnät kuuluvat henkisen omaisuuden alaan ja että jäsenvaltioilla oli yksinomainen toimivalta siltä osin kuin viinien nimityksistä tehty sopimus koski oikeuksia henkiseen omaisuuteen: ks. assosiaatiosopimuksen liite XIII.²⁹ Näin ollen yhteisö ei niiden mukaan ollut toimivaltainen tekemään sopimusta viinien nimityksistä.

47. Tätä väitettä on asianmukaisempaa tarkastella toisen ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä.

28 — Ks. esim. lausunto 2/94, joka on annettu EY:n perustamissopimuksen 228 artiklan 6 kohdan nojalla (Kok. 1996, s. I-1759, 26 kohta).

29 — Ks. edellä 6 kohta.

Toinen kysymys

48. Kansallinen tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään sitä, onko viinien nimityksistä tehty sopimus pätemätön ja vaikutukseton yhteisön oikeusjärjestyksessä sen vuoksi, että Euroopan yhteisön yksittäiset jäsenvaltiot eivät ole ratifioineet sitä, kun otetaan huomioon se, mitä yhteisöjen tuomioistuimen lausunnossa 1/94³⁰ on todettu Euroopan yhteisön yksinomaisesta toimivallasta. Ongelma liittyy toisin sanoen siihen, oliko yhteisöllä yksinomainen toimivalta tehdä sopimus viinien nimityksistä, tai siihen, oliko kyseinen sopimus asianmukaisesti arvioiden sekasopimus, jossa sekä yhteisön että jäsenvaltioiden olisi pitänyt olla sopimuspuolina.

49. On kiistatonta, että yhteisöllä on yksinomainen toimivalta silloin, kun se on nimenomaisesti annettu perustamissopimuksessa tai kun yhteisö on toteuttaakseen perustamissopimuksen mukaista yhteistä politiikkaa antanut yhteisiä sääntöjä.³¹

50. Yhteisöjen tuomioistuin teki lausunnossa 1/94 kahdella perusteella sen päätelmän, että yhteisö ja jäsenvaltiot olivat yhdessä toimivaltaisista tekemään TRIPS-sopi-

muksen. Se katsoi ensinnäkin, että lukuun ottamatta TRIPS-sopimuksen niitä määräyksiä, joissa kielletään tuotevääreännösten vapaaseen vaihdantaan saattaminen, TRIPS-sopimus ei kuulu yhteisen kauppapolitiikan alaan, jolla on annettu yksinomainen toimivalta EY 133 artiklan nojalla. Toiseksi se totesi, että tietyillä TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla yhdenmukaistaminen on toteutettu yhteisössä vain osittain ja että muilla aloilla yhdenmukaistamisesta ei ole säädetty lainkaan.³²

51. Valittajat ja Italian hallitus väittävät, että perustamissopimuksessa ei ole määräyksiä yksinomaisesta toimivallasta henkisen omaisuuden alalla ja että silloin, kun viinien nimityksistä tehdystä sopimuksesta neuvoteltiin, ei ollut olemassa yhteisön sääntöjä, jotka olisivat kattaneet henkiseen omaisuuteen liittyviä oikeuksia viinien kansallisesti säänneltyjen maantieteellisten merkintöjen osalta: viinialaa koskevassa yhteisön lainsäädännössä ainoastaan tunnustettiin kussakin jäsenvaltiossa rekisteröidyt nimitykset.

52. Kyseiset osapuolet väittävät lisäksi, että sen lisäksi, että yhteisöllä ei ole yksinomaista toimivaltaa, jäsenvaltioilla on yksinomainen toimivalta henkisen omaisuuden alalla. Ne vetoavat näkemyksensä tueksi assosiaatiosopimuksen liitteeseen XIII, jossa todetaan,

30 — Lausunto, joka on annettu EY:n perustamissopimuksen 228 artiklan 6 kohdan nojalla (Kok. 1994, s. I-5267, Kok. Ep. XIV, s. I-237).

31 — Asia 22/70, komissio v. neuvosto, ns. ERTA-tapaus, tuomio 31.3.1971 (Kok. 1971, s. 263, Kok. Ep. I, s. 553, 16 ja 17 kohta).

32 — Lausunnon 71, 103 ja 105 kohta.

että liitteen määräysten soveltaminen ei rajoita yhteisön ja sen jäsenvaltioiden toimivaltaa henkistä omaisuutta koskevista kysymyksissä.

edellä 16–33 kohdassa esitetty katsaus on vain jäävuoren huippu, joten se kuuluu yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Asetuksen N:o 822/87 63 artiklassakin todettiin nimenomaisesti, että tuontiviinit "voivat vastavuoroisuuteen perustavalla tavalla saada — — [asetuksen (ETY) N:o 823/87 15 artiklassa] tarkoitettua tma-laatuviinejä koskevaa valvontaa ja suojelua".

53. Mielestäni assosiaatiosopimuksen liitteen XIII toteamus, johon Italian hallitus vetoaa, ei auta tässä asiassa: yhteisöjen tuomioistuimelta ei ole kysytty assosiaatiosopimuksen asemasta, ja liitteen XIII sanamuoto ei ole missään tapauksessa ratkaiseva.

54. Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen 1 artiklassa todetaan, että sopimuspuolet "sopivat vastavuoroisesti suojelevansa ja valvovansa yhteisöstä ja Unkarista peräisin olevien viinien nimityksiä tässä sopimuksessa määrättyin edellytyksin".

55. Kuten neuvosto ja komissio esittävät, vaikuttaa erittäin selvältä, että silloin, kun sopimus viinien nimityksistä tehtiin, viinien nimitysten suojelemisesta ja valvonnasta — ainoa henkistä omaisuutta koskeviin oikeuksiin liittyvä seikka, joka voi olla nyt käsiteltävän asian kohteena — oli annettu yhteisön tasolla kattavaa lainsäädäntöä, josta

56. Lisäksi päätöksen 93/724 johdanto-osassa todetaan, että viinien nimityksistä tehdyllä sopimuksella "mahdollistetaan villipillisen kilpailun tehokkaampi vastustaminen kaupan alalla, varmistetaan parempi kuluttajansuoja ja edistetään viinikauppaa sopimuspuolten välillä" ja että sopimuksen "määräykset liittyvät suoraan yhteisen kauppaa ja maatalouspolitiikan — — sääntelemiin toimenpiteisiin".³³ Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti lausunnossa 1/94, että viinikauppaa koskevat sopimukset, jotka oli tehty yhtäältä yhteisön ja toisaalta Itävallan ja Australian kanssa ja jotka ovat olennaisilta osin samankaltaisia kuin nyt käsiteltävän asian kohteena oleva viinien nimityksistä tehty sopimus, kuuluivat yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan ja niiden perustana oli asianmukaisesti EY 133 artikla, "koska [niiden] määräykset liittyvät suoraan yhteisen maatalouspolitiikan ja erityisesti yhteisön viinilainsäädännön toimenpiteisiin".³⁴

33 — Johdanto-osan ensimmäinen ja kolmas perustelukappale.

34 — Lausunnon 69 ja 70 kohta.

57. Lopuksi voidaan myös todeta, että Italian hallitus toteaa yhteisöjen tuomioistuimen kysymykseen antamassaan vastauksessa, että Unkarin osalta viinialaa on säännelty yksinomaisesti yhteisön lainsäädännöllä siitä lähtien, kun se liittyi yhteisöön toukokuussa 2004. Kuten olen huomauttanut, tällainen yksinomainen sääntely merkitsee kuitenkin yhteisön yksinomaista toimivaltaa tällä alalla. Koska tämän sääntelyn laajuus oli olennaisilta osin sama sekä ennen tätä päivämäärää että sen jälkeen, tässä toteamuksessa ilmeisesti myönnetään implisiittisesti, että yhteisöllä oli yksinomainen toimivalta myös silloin, kun sopimus viinien nimityksistä tehtiin.

Kolmas kysymys

58. Kansallinen tuomioistuin tiedustele kolmannella kysymyksellään sitä, että jos viinien nimityksistä tehtyä sopimusta on pidettävä kokonaisuudessaan laillisena ja sovellettavana, onko sopimuksen liitteenä olevaan kirjeenvaihtoon perustuva kielto käyttää Italiassa vuoden 2007 jälkeen nimitystä "Tocai" pätemätön ja vaikutukseton, koska se on ristiriidassa sopimuksen 4 artiklan 5 kohdassa vahvistettujen maantieteellisiä homonymyjä koskevien sääntöjen kanssa.

59. Valittajat väittävät, että sopimuksen liitteiden määräykset eivät voi vaikuttaa itse sopimusmääräyksiin. Mikäli nämä kaksi siis

ovat ristiriidassa keskenään, liitteet lakkaavat olemasta voimassa.

60. Mikä tämän toteamuksen merkitys yleisenä toteamuksena sitten onkaan, sillä on selvästi merkitystä nyt käsiteltävässä asiassa ainoastaan siinä tapauksessa, että asianomaiset määräykset ovat ristiriidassa keskenään.

61. Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen 4 artiklan 5 kohdassa määrätään tilanteesta, jossa on "homonymyisiä tai samoja maantieteellisiä merkintöjä". Sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa määritellään "maantieteellisellä merkinnällä" tarkoitettavan "merkintää, mukaan lukien 'alkuperämerkintä', joka on hyväksytty sopimuspuolen laeissa ja asetuksissa kuvaamaan ja esittelemään viiniä, joka on peräisin sopimuspuolen alueelta tai kyseisen alueen seudulta tai paikkakunnalta, jolloin erityislaatu, maine tai jokin muu viinin ominaisuus liittyy olennaisesti sen maantieteelliseen alkuperään".

62. Nimitys "Tocai friulano" kuuluu näin ollen viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen 4 artiklan 5 kohdan soveltamisalaan ainoastaan siinä tapauksessa, että se on hyväksytty yhteisön lainsäädännössä edellisessä kohdassa kuvatulla tavalla.

63. On selvää, että tilanne ei ole tällainen. Nyt käsiteltävän asian kannalta merkityksellisenä ajankohtana kyseinen nimitys hyväksyttiin viiniköynnöslajikkeena eikä asetuksessa N:o 823/87 tarkoitettuna tma-laatuviininä,³⁵ joka oli yhteisön vastine viinin maantieteelliselle merkinnälle.³⁶ Ei ole myöskään viitteitä siitä, että kyseisestä viiniköynnöslajikkeesta tuotetun viinin erityislaatu, maine tai muu ominaisuus liittyisi olennaisesti sen maantieteelliseen alkuperään.

64. Tarkemmin sanoen 4 artiklan 5 kohdan a alakohdasta sovelletaan merkintöihin, joita "suojellaan sopimuksen nojalla". Sopimuksen 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määrätään, että yhteisöstä peräisin olevien viinien osalta suojellaan "liitteessä mainittuja maantieteellisiä merkintöjä ja perinteisiä ilmaisuja". Sopimuksen liitteessä olevassa Italian tasavallasta peräisin olevien viinien luettelossa ei mainita nimityksiä "Tocai friulano" tai "Tocai italico".

65. Valittajat ja Italian hallitus vastaavat yhteisöjen tuomioistuimen pyyntöön, jonka mukaan niiden pitäisi ottaa kantaa siihen, onko nimitys "Tocai friulano" maantieteellinen merkintä vai viiniköynnöslajike, viittaa-

malla asetuksen N:o 823/87 15 artiklan 4 kohtaan,³⁷ jossa annetaan jäsenvaltioille oikeus sallia määritellyn alueen nimen yhdistäminen viiniköynnöslajikkeeseen nimeen, ja väittävät, että näin on tapahtunut "Tocai friulano" osalta.

66. Mielestäni 15 artiklan 4 kohdassa ei kuitenkaan mennä pidemmälle kuin siinä todetaan: jäsenvaltiot voivat sallia, että määritellyn alueen nimeen liitetään viiniköynnöslajikkeeseen nimi. Tämä käytäntö on yleinen tietyillä viininviljelyalueilla: mainittakoon esimerkiksi Alsace Pinot gris,³⁸ Valle d'Aosta Pinot nero tai Moselle Luxembourgoise Riesling. Yhdistelmänimestä sen enempää kuin siinä yhteydessä mainitusta viiniköynnöslajikkeestakaan ei tule tällä tavalla viinien nimityksistä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettua maantieteellistä merkintää.

67. Näin ollen kirjeenvaihtoon perustuvan kiellon ja viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaisten maantieteellisiä homonyymejä koskevien sääntöjen välillä ei ole ristiriitaa.

35 — Ks. edellä 20, 22 ja 27 kohta.

36 — Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisten merkintöjen ja alkuperänimitysten suojasta 14 päivänä heinäkuuta 1992 annettu neuvoston asetys (ETY) N:o 2081/92 (EYVL L 208, s. 1) ei koske viiniä: ks. 1 artiklan 1 kohta.

37 — Esitetty edellä 23 kohdassa.

38 — "Tokay", joka on Alsacen alueella synonyymi viinirypälelajikkeelle Pinot gris, on yhteisön ja Unkarin välisen samansuuntaisen kirjeenvaihdon kohteena, ja siinä määrätään samanlaisesta siirtymäkauden poikkeuksesta, joka koskee kieltoa käyttää kyseistä nimitystä (EYVL 1993, L 337, s. 167).

Neljäs kysymys

68. Kansallinen tuomioistuin tiedusteleo neljännellä kysymyksellään, pitäisikö viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen liitteenä olevan yhteisen julistuksen,³⁹ jossa viitataan siihen, että sopimuspuolet olivat sopimusneuvottelujen aikana tietämättömiä siitä, että yhteisön ja Unkarin viineihin liittyviä homonymismisiä merkintöjä oli olemassa, katsoa olevan selvästi virheellinen näkemys todellisesta tilanteesta (koska italialaiset ja unkarilaiset nimet, joissa on viitattu ”Tocai”-viineihin, ovat olleet rinnakkain olemassa vuosisatojen ajan, ne tunnustettiin virallisesti vuonna 1948 Italian ja Unkarin välisessä sopimuksessa ja ne otettiin äskettäin yhteisön oikeuden soveltamisalaan), minkä vuoksi se osa viinien nimityksistä tehdystä sopimuksesta, jossa kielletään nimityksen Tocai käyttäminen Italiassa, olisi mitätön valtiosopimusoikeudesta tehdyn Wienin yleissopimuksen⁴⁰ 48 artiklan nojalla.

69. Wienin yleissopimuksen 48 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Valtio voi mitätöidäkseen suostumuksensa valtiosopimuksen noudattamiseen vedota valtiosopimuksessa olevaan virheeseen, jos virhe koskee seikkaa tai tilannetta, jonka tämä valtio oletti olevan olemassa valtiosopimuksen tekohetkellä ja joka oli olennaisena perusteena valtion suostumukselle valtiosopimuksen noudattamiseen.”

70. Valittajat ja Italian hallitus väittävät, että kirjeenvaihto perustuu virheelliseen näkemykseen tuolloisista tosiseikoista eli siitä, että kyseisiä kahta nimitystä käytettiin kiistattomasti, riidattomasti ja jatkuvasti; Wienin yleissopimuksen 48 artiklan nojalla liitteitä, joissa poistetaan oikeus käyttää näitä nimityksiä, ei siten voida soveltaa.

71. Yhteisen julistuksen ensimmäisessä kapaleessa todetaan seuraavaa:

”Sopimuspuolet totesivat 4 artiklan 5 kohdan a alakohdan osalta, että ne eivät olleet neuvottelujen aikana tietoisia mistään erityisestä tapauksesta, johon tämän artiklan säännöksiä voitaisiin soveltaa.”

72. Olen selittänyt kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä, miksi katson, että 4 artiklan 5 kohtaa ei voida soveltaa nyt käsiteltävään asiaan liittyviin tosiseikkoihin.⁴¹

³⁹ — Ks. edellä 15 kohta.

⁴⁰ — UNTS, nide 1155, s. 331. Wienin yleissopimus tehtiin 23.5.1969, ja se tuli voimaan 27.1.1980.

⁴¹ — Ks. edellä 61–64 kohta.

73. Samasta syystä yhteistä julistusta ei voida pitää selvästi virheellisenä näkemyksenä todellisesta tilanteesta.

74. Kuten Unkarin hallitus on suullisessa käsittelyssä esittänyt, Wienin yleissopimuksen 48 artiklaan voivat joka tapauksessa vedota ainoastaan kyseisen yleissopimuksen sopimuspuolet.

76. Wienin yleissopimuksen 59 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Valtiosopimus katsotaan päättyneeksi, jos sen kaikki osapuolet tekevät samaa asiaa koskevan myöhemmän valtiosopimuksen, ja:

(a) myöhemmästä valtiosopimuksesta käy ilmi tai muuten on osoitettavissa, että osapuolten aikomus oli järjestää asia mainitulla valtiosopimuksella; tai

Viides ja kuudes kysymys

75. Kansallinen tuomioistuin tiedustele viidennellä kysymyksellään, sovelletaanko viiniköynnösten nimien homonyymejä koskevia TRIPS-sopimuksen⁴² määräyksiä Wienin yleissopimuksen 59 artiklan valossa viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen määräysten sijasta, mikäli nämä kaksi sopimusta ovat ristiriidassa keskenään, koska molempien sopimusten sopimuspuolet ovat samat ja TRIPS-sopimus tuli voimaan 1.1.1996 eli viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen tekemisen jälkeen.

(b) myöhemmän valtiosopimuksen määräykset ovat siinä määrin ristiriidassa aikaisemman valtiosopimuksen määräysten kanssa, ettei näitä kahta valtiosopimusta voi soveltaa samanaikaisesti."

77. Koska kansallisen tuomioistuimen kysymys nousee esiin ainoastaan siinä tapauksessa, että viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen määräykset ovat ristiriidassa TRIPS-sopimuksen asiaa koskevien määräysten kanssa, on järkevää noudattaa komission lähestymistapaa ja käsitellä tätä kuudennen kysymyksen kohteena olevaa seikkaa ensin.

42 — Mainittu alaviitteessä 4.

78. Kansallinen tuomioistuin tiedusteleetällä kysymyksellään, merkitsevätkö TRIPS-sopimuksen 22–24 artikla sellaisessa tilanteessa, jossa on kaksi homonymistä nimitystä, joilla viitataan kahteen eri viiniin (kysymyksessä edellä mainituin tavoin tarkemmin esitetyssä tilanteessa), sitä, että molempia nimityksiä voidaan edelleen käyttää sillä edellytyksellä, että asianomaiset tuottajat ovat aikaisemmin käyttäneet niitä joko vilpittömässä mielessä tai ainakin 10 vuoden ajan ennen 15.4.1994 (24 artiklan 4 kohta), ja kummassakin nimityksessä ilmoitetaan selvästi maa, seutu tai alue, jolta kyseessä oleva viini on peräisin, jolloin kuluttajia ei johdeta harhaan.

79. TRIPS-sopimuksen 22–24 artikla muodostavat kyseisen sopimuksen osan II ("Teollis- ja tekijänoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevat vaatimukset") luvun 3 ("Maantieteelliset merkinnät").

80. TRIPS-sopimuksen 22 artiklassa määrätään seuraavaa:

- "1. Maantieteellisillä merkinnöillä tarkoitetaan tässä sopimuksessa merkintöjä, jotka osoittavat tavaran olevan peräisin tietyn jäsenen alueelta tai tietyltä seudulta taikka paikkakunnalta tuolla alueella, ja tavaran tunnettu laatu, maine tai muu luonteenpiirre liittyy olennaisella tavalla sen maantieteelliseen alkuperään."

81. TRIPS-sopimuksen 23 artiklassa määrätään seuraavaa:

- "1. Jäsenen tulee säätää asianosaisten käytössä olevista oikeudellisista keinoista estää sellaisten maantieteellisten merkintöjen käyttö viineille, jotka eivät ole kyseessä olevan alkuperämerkinnän osoittamasta paikasta, tai alkoholijuomille, jotka eivät ole kyseisen maantieteellisen merkinnän osoittamasta paikasta, myös niissä tilanteissa, joissa todellinen tuotteiden alkuperä osoitetaan, tai kun maantieteellistä merkintää käytetään käännöksenä taikka sellaisen ilmaisen yhteydessä kuten 'laatuinen', 'tyyppinen', 'tyylinen', 'jäljitelmä' tai vastaava.

— —

3. Tilanteessa, jossa viineille on useita samannimisiä maantieteellisiä merkintöjä, jokaiselle merkinnälle annetaan suojaa — — Jokaisen jäsenen tulee päättää niistä käytännön ehdoista, joiden perusteella kyseessä olevat samannimiset merkinnät erotetaan toisistaan, ottaen huomioon tarve varmistaa kyseisten tuottajien tasapuolinen kohtelu ja se, että kuluttajia ei johdeta harhaan.

— —"

82. TRIPS-sopimuksen 24 artiklassa määrätään seuraavaa:

rypälelajikkeen nimenä, jota esiintyy tuon jäsenen alueella WTO-sopimuksen voimaantulopäivänä.

"1. Jäsenet ovat yksimielisiä sellaisten neuvottelujen aloittamisesta, jotka tähtäävät 23 artiklassa tarkoitettujen yksittäisten maantieteellisten merkintöjen suojan laajentamiseen. — —

— —"

— —

4. Mikään tässä luvussa ei velvoita jäsentä estämään toisen jäsenen tietyn maantieteellisen merkinnän jatkuvaa ja samanlaista käyttöä, joka osoittaa viinin tai väkevän alkoholijuoman sellaisten kansalaistensa tai maan alueella kotipaikkaa pitävien tavaroiden tai palvelusten osalta, jotka ovat käyttäneet maantieteellistä merkintää katkeamatta samojen tai niihin läheisesti liittyvien tavaroiden tai palvelusten yhteydessä tuon jäsenen alueella joko (a) vähintään kymmenen edeltävää vuotta laskettuna ministerikokouksen päivästä, jolloin monenkeskisten kauppaneuvottelujen Uruguayn kierros päättyi, tai (b) vilpittömässä mielessä ennen tuota päivää.

83. Valittajat ja Italian hallitus väittävät, että TRIPS-sopimus on tällä hetkellä yhteisön, jäsenvaltioiden ja muiden sopimuspuolten voimassa oleva sääntely homonyymisten viinin nimitysten osalta, ja se edellyttää, että tällaisia nimityksiä on suojattava sillä edellytyksellä, että niitä käytetään teknisesti asianmukaisella tavalla ja vilpittömässä mielessä. TRIPS-sopimuksen 23 artiklassa suojataan asianomaisten osapuolten oikeutta jatkaa homonyymisten maantieteellisten merkintöjen käyttöä, kun taas 24 artiklan 4 kohdassa annetaan jäsenten tehtäväksi säännellä maantieteellisten merkintöjen jatkuvaa käyttöä vilpittömässä mielessä 10 vuoden aikana ennen 15.4.1994. Viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen liitteistä johtuva nimityksen "Tocai friulano" käyttöä koskeva kielto on ristiriidassa näiden määräysten kanssa, joten se ei voi olla perusteltavissa.

— —

6. — — Mikään tässä luvussa ei vaadi jäsentä soveltamaan siinä tarkoitettuja määräyksiä sellaisten viinituotteiden osalta, joihin liittyvä merkintä on identtinen sellaisen termin kanssa, joka on arkikäytössä sellaisen viini-

84. Valittajat ja Italian hallitus esittävät yhteisöjen tuomioistuimen kysymykseen antamissaan vastauksissa lisäksi, että TRIPS-sopimuksen 24 artiklan 6 kohdassa esitetään selvästi "maantieteellinen mer-

kintä” ja ”viinirypälejälkeen nimi” rinnakkaisina ja näin ollen esitetään se, että Unkari voisi vedota maantieteelliseen merkintään ”Tokaj” kieltääkseen nimityksen ”Tocai friulano” käytön.

85. En hyväksy näitä perusteluja.

86. TRIPS-sopimuksen 23 artiklan 1 kohdassa asetetaan jäsenille nimenomainen velvoite suojella viinit yksilöiviä maantieteellisiä merkintöjä siltä, että niitä käytetään viineissä, jotka eivät ole peräisin kyseisen maantieteellisen merkinnän osoittamasta paikasta; sekaannuksen tai petoksen osoittaminen ei ole tarpeen. On yleisesti tunnettua, että ”Tokaj” on TRIPS-sopimuksessa tarkoitettu maantieteellinen merkintä. Näin ollen 23 artiklan 1 kohdassa edellytetään ensi arviolta jäsenten suojelevan tätä merkintää siltä, että sitä käytetään viineissä, jotka eivät ole peräisin Tokajin alueelta.

87. TRIPS-sopimuksen 23 artiklan 3 kohdassa luonnehditaan 23 artiklan 1 kohdassa edellytetyn suojelun yleistä luonnetta kahden homonymyisen maantieteellisen merkinnän osalta.⁴³ TRIPS-sopimuksessa ”maantieteel-

liset merkinnät” määritellään merkinnöiksi, joilla yksilöidään tavara jäsenvaltion alueelta tai seudulta tai paikkakunnalta peräisin olevaksi, kun tavaratunnettu laatu, maine tai muu luonteenpiirre johtuu olennaisilta osin sen maantieteellisestä alkuperästä. Tässä yhteydessä ei ole viitattu siihen, että Tocai friulano -viiniköynnöksestä kyseisellä alueella saaduista rypäleistä tuotetun viinin tunnettu laatu, maine tai muu luonteenpiirre johtuisi olennaisilta osin sen maantieteellisestä alkuperästä. Näin ollen 23 artiklan 3 kohtaa ei mielestäni voida soveltaa.

88. Samasta syytä 24 artiklan 4 kohtaa, jossa annetaan jäsenille oikeus säännellä maantieteellisten merkintöjen vilpittömässä mielessä tapahtuvaa jatkuvaa käyttöä tietyissä tilanteissa, ei voida soveltaa nimityksen ”Tocai friulano” jatkuvaan käyttöön.

89. Todettakoon lopuksi, että 24 artiklan 6 kohdassa annetaan jäsenille yksinomaan oikeus sallia sellaisen rypälejälkeen nimityksen käyttäminen, joka on toisessa jäsenvaltiossa käytettävän maantieteellisen merkinnän homonymi, mutta ei velvoiteta sitä menettelemään näin. Yhteisö on selvästi luopunut tästä mahdollisuudesta maaliskuun 2007 lopusta lähtien tekemällä Unkarin kanssa kahdenvälisen sopimuksen, josta nimenomaisesti määrätään 24 artiklan 1 kohdassa ja joka kuuluu, kuten kahden ensimmäisen kysymyksen yhteydessä todettiin, yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan.

43 — Neuvottelujen aikana käytettiin esimerkkinä Riojaa, joka on viinintuotantoalue sekä Espanjassa että Argentiinassa: ks. Correa, C. M., ja Yusef, A. A., *Intellectual Property and International Trade* (1998), s. 176.

90. Edellä esitetyn perusteella katson, että viinien nimityksistä tehty sopimus ei ole ristiriidassa TRIPS-sopimuksen asiaa koskevien määräysten kanssa, joten Wienin yleis-sopimuksen 59 artiklaa ei voida soveltaa.

92. Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jokaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä on oikeus nauttia rauhassa omaisuudestaan. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi julkisen edun nimissä ja laissa määrättyjen ehtojen sekä kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti.”

Seitsemäs kysymys

91. Kansallinen tuomioistuin tiedustelea seitsemännellä kysymyksellään, kattaako Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan⁴⁴ 1 artiklassa vahvistettu omistusoikeus, joka on otettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklaan,⁴⁵ myös henkisen omaisuuden, joka liittyy viinien alkuperäpaikkojen nimiin ja näiden nimien käyttöön, ja onko sen vuoksi kiellettyä soveltaa kirjeenvaihdossa esitettyä sopimusta, jonka mukaan Friuli-Venezia Giulian alueen viininviljelijät eivät saa käyttää nimeä ”Tocai Friulano”, kun otetaan erityisesti huomioon se, että kyseisille viininviljelijöille ei ole suoritettu minkäänlaista korvausta, että tätä oikeuksien menettämistä ei voida perustella yleisellä edulla ja että suhteellisuusperiaatetta ei selvästikään ole noudatettu.

93. Vaikka kyseisessä määräyksessä ei mainita korvausta, kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden noudattamista koskevan vaatimuksen katsotaan yleisesti olevan peruste sille, että oikeus korvaukseen syntyy, jos omaisuus riistetään.

94. Perusoikeuskirjan 17 artiklassa, joka on otsikoitu ”Omistusoikeus”, määrätään seuraavaa:

”1. Jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta sekä käyttää, luovuttaa ja testamentata sitä. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi yleisen edun sitä vaatiessa laissa säädetyissä tapauksissa ja laissa säädettyjen ehtojen mukaisesti ja siten, että hänelle suoritetaan kohtuullisessa ajassa oikeudenmukainen korvaus omaisuuden menetyksestä. Omaisuuden käyttöä voidaan säännellä lailla siinä määrin kuin se on yleisen edun mukaan välttämätöntä.

⁴⁴ — Mainittu alaviitteessä 5.

⁴⁵ — Mainittu alaviitteessä 6.

2. Teollis- ja tekijänoikeudet turvataan.”

95. Valittajat väittävät, että Italian viiniviljelijöiden oikeus käyttää nimitystä ”Tocai friulano” kuuluu lisäpöytäkirjassa tarkoitetun käsitteen ”omaisuus” soveltamisalaan, sillä se on itsenäinen käsite, joka ei rajoitu yksinomaan aineellisiin hyödykkeisiin; Italian hallitus väitti suullisessa käsittelyssä, että oikeus käyttää tietyn rypälelajikkeen nimeä olisi taloudellinen oikeus. Neuvosto ja komissio esittävät, että nyt käsiteltävä asia ei koske ihmisoikeussopimuksessa eikä perusoikeuskirjassa tarkoitettua omaisuutta edes henkisen omaisuuden merkityksessä: käsitteet ”Tocai friulano” ja ”Tocai italico” eivät ole maantieteellisiä merkintöjä vaan rypälelajikkeita. Pariisin yleissopimuksessa⁴⁶ sen enempää kuin TRIPS-sopimuksessakaan ei mainita viinirypälelajikkeiden nimiä henkisen omaisuuden osana.

96. Valittajat ovat oikeassa todetessaan, että lisäpöytäkirjassa käytetty käsite ”omaisuus” on itsenäinen käsite, joka ulottuu aineettomiin hyödykkeisiin, joilla on taloudellista arvoa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on erityisesti todennut tilanteessa, jossa peruutettiin lupa myydä alkoholijuomia ravintolassa, että kyseisen ravintolan hoitamiseen liittyneet taloudelliset edut olivat lisäpöytäkirjan 1 artiklassa tarkoitettua ”omaisuutta”, koska luvan säilyttäminen oli yksi liiketoiminnan hoitamisen pääasiallisista

edellytyksistä ja sen peruuttaminen vaikutti haitallisesti ravintolan maineeseen ja arvoon. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi tästä syystä, että luvan peruuttaminen merkitsi asiaan liittyneissä olosuhteissa puuttumista ravintolan omistajan oikeuteen ”nauttia rauhassa omaisuudestaan” (vaikka se katsoi puuttumisen olleen laillinen, oikeasuhteinen ja yleisen edun mukainen).⁴⁷

97. Kyseinen ratkaisu ei mielestäni kuitenkaan vastaa nyt käsiteltävää asiaa. Ei ole esitetty, että nimityksen ”Tocai friulano” jatkuva käyttäminen viinirypälelajikkeesta, jota käytetään tuotettaessa viiniä Friuli Venezia Giulian alueella, olisi yksi tärkeimmistä edellytyksistä näiden viinien tuotanto-toiminnan harjoittamiseksi, eikä Italian hallituksen maininnalle siitä, että tällaisen käytön kieltäminen vaikuttaisi haitallisesti kyseisen liiketoiminnan maineeseen ja arvoon, ole esitetty perusteluja. Asianomaisilla viiniviljelijöillä on edelleen oikeus markkinoida viinejään lukuisilla kyseistä aluetta varten rekisteröidyillä alkuperänimityksillä. Mikäli ne haluavat edelleen yksilöidä käyttämänsä viinirypälelajikkeen, on olemassa hyväksyttävissä olevia Kansainvälisen viini- ja viiniköynnöstoimiston tunnustamia synonyymejä: komissio mainitsi suullisessa käsittelyssä synonyymit ”sauvignonasse” ja ”trebbianello”.

46 — Teollisoikeuden suojelemisesta 20.3.1883 Pariisissa tehty yleissopimus.

47 — Asia 4/1988/148/202, Tre Traktörer Aktiebolag v. Ruotsi (1989) EHRR 309.

98. Lisäisin myös, että epäilen sitä, voivatko valittajat asianmukaisesti vedota omistusoikeuden loukkaamiseen ihmisoikeussopimuksen perusteella, koska ne eivät ole viininviljelijöitä eivätkä ne ole osoittaneet, mitä haittaa niille olisi aiheutunut.

Saksan kuohuviinintuottajat riitauttivat kyseisessä asiassa yhteisön lainsäädännön,⁴⁹ jossa kiellettiin viiden vuoden siirtymäkautta lukuun ottamatta ilmaisun "méthode champenoise" käyttäminen kuohuviineissä, joissa ei saanut käyttää alkuperänimitystä "Cham-pagne". Tuottajat väittivät, että kiello vaikutti haitallisesti niiden omistusoikeuteen.

99. Näin ollen en ole vakuuttunut siitä, että ainakaan nyt käsiteltävään asiaan liittyvässä tilanteessa oikeus käyttää viinirypälelajikkeen nimitystä tietyn viinin markkinoinnissa olisi ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklassa tarkoitettu omistusoikeus. Käsittelen kuitenkin lyhyesti sitä, estäisikö omistusoikeus kyseisen nimityksen käytön kieltämisen, mikäli sellainen olisi olemassa.

100. Ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan ensimmäisessä virkkeessä annetaan oikeus nauttia rauhassa omaisuudesta; toisen virkkeen mukaan keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan "paitsi julkisen edun nimissä ja laissa määrättyjen ehtojen sekä kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti".

101. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa SMW Winzersekt antamassa tuomiossa⁴⁸ luonnehditaan samanlaisessa asiayhteydessä yleisesti puuttumista rauhalliseen nautintaoikeuteen, johon ei liity omaisuuden riistoa.

102. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että yhteisön lainsäätäjällä on yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevissa asioissa laaja harkintavalta, joten sillä alalla toteutettu toimenpide on lainvastainen ainoastaan siinä tapauksessa, että se on tavoitteensa valossa ilmeisen epätarkoituksenmukainen. Omistusoikeus ei ole ehdoton; omistusoikeuden käyttämistä voidaan siten rajoittaa erityisesti yhteisen markkinajärjestelyn yhteydessä sillä edellytyksellä, että kyseiset rajoitukset vastaavat yhteisön tavoittelemia yleisen edun mukaisia tavoitteita eivätkä merkitse suhteetonta ja kestämatöntä puuttumista, jolla heikennetään taattujen oikeuksien varsinaista sisältöä. Nimitys "méthode champenoise" oli ilmaisu, jota kaikilla kuohuviinien valmistajilla oli oikeus käyttää ennen kyseisen lainsäädännön voimaantuloa. Kyseisen nimityksen käyttökieltoa ei voitu pitää valittajina olleilla tuottajilla olleen väitetyn omistusoikeuden loukkaamisena. Lopuksi se totesi, että neu-

49 — Kuohuviinien ja hiilihapotettujen kuohuviinien kuvausta ja esittelyä koskevista yleisistä säännöistä 13 päivänä heinäkuuta 1992 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2333/92 (EYVL L 231, s. 9).

48 — Asia C-306/93, SMW Winzersekt, tuomio 13.12.1994 (Kok. 1994, s. I-5555).

vosto oli toteuttamalla siirtymäkauden järjestelyt ja antamalla tuottajille mahdollisuuden käyttää vaihtoehtoisia ilmaisia (kuten ”perinteinen menetelmä”) ottanut tuottajien näkemyksen huomioon; lainsäädäntöä ei näin ollen voitu pitää suhteettomana.⁵⁰

103. Vastaavasti nyt käsiteltävässä asiassa vaikuttaa selvältä, että vaikka omistusoikeuden käyttämiseen on puututtu, suhteellisuusperiaate on otettu huomioon: italialaisille Tocai friulano -viiniköynnösten viljelijöille ja kyseisen lajikkeen rypäleistä viiniä tuottaville on annettu 13 vuoden siirtymäaika sopeutua viinien nimityksistä tehdystä sopimuksesta aiheutuneeseen uuteen tilanteeseen, ja kuten edellä todettiin,⁵¹ käytettävissä näyttää olevan vaihtoehtoisia viiniköynnöksen nimityksiä.

104. Ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan toisesta virkkeestä on todettava, että vaikka nimityksen ”Tocai friulano” käytön kieltäminen merkitsee sitä, että asianomaisilta viinintuottajilta riistetään omaisuutta, vaikuttaa siltä, että se olisi tapahtunut ”julkisen edun nimissä ja laissa määrättyjen ehtojen sekä kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti” ja olisi siten ihmisoikeus-sopimuksen perusteella sallittua.

105. Ensinnäkin on selvästi olemassa yleinen etu, joka liittyy siihen, että yhteisö tekee vastavuoroisia järjestelyjä viinien nimitysten suojaamisesta. Toiseksi yhteisön oikeudessa on selkeä perusta kyseiselle kiellolle eli viinien kuvausta koskeva lainsäädäntö (jota en ole esittänyt yksityiskohtaisesti, koska se on laaja eikä sitä ole riitautettu), jonka yhteydessä kyseisellä kiellolla pyritään selvästi vähentämään sekaannusvaaraa viinissä käytetyn viiniköynnöslajikkeen nimen ja sen tuottaneen maantieteellisen alueen nimen välillä. Todettakoon lopuksi, että mikään ei viittaa siihen, että kiello olisi kansainvälisen oikeuden minkään periaatteen vastainen. Erityisesti pitkän siirtymäkauden vaikutus, kiellon vähäinen vaikutus (koska tma-laatuviinejä voidaan edelleen tuottaa kyseisestä lajikkeesta) ja vaihtoehtoisten viiniköynnösten nimikkeiden käytettävyyks merkittävät mielestäni sitä, että oikeutta korvaukseen ei ole.

106. Edellä esitettyjä vastaavat näkemykset pätevät myös perusoikeuskirjan 17 artiklaan.

Kahdeksas kysymys

107. Kansallinen tuomioistuin tiedustele kahdeksannella eli viimeisellä kysymyksel-

⁵⁰ — Tuomion 21–23 ja 28 kohta.
⁵¹ — 97 kohdassa.

lään, onko asetuksen (EY) N:o 753/2002⁵² 19 artiklan 2 kohta, jonka mukaan nimityksen "Tocai friulano" käyttö on kiellettävä 31.3.2007 jälkeen, pätemätön ja vaikutukseton, mikäli viinien nimityksistä tehty sopimus ja/tai kirjeenvaihto on lainvastainen/ovat lainvastaisia.

108. Valittajat väittävät, että asetuksen N:o 753/2002 liitteessä oleva kielto on lainvastainen, koska se on syrjintäkiellon periaatteen vastainen. Yhteisön oikeuden mukaan viinien nimityksinä sallituista 106 rypälajikkeesta ainoastaan nimitystä "Tocai friulano" koskee ajallinen rajoitus. Lisäksi suhteellisuusperiaatetta on valittajien mukaan loukattu ja perusteluvelvollisuus laiminlyöty. Koska TRIPS-sopimuksessa ei ole myöskään mitään sellaista, joka edellyttäisi WTO:n jäsenten poistavan laillisen suojan homonymisiltä maantieteellisiltä merkinnöiltä, asetuksessa N:o 753/2002 säädetty kielto valittajien mukaan on lainvastainen.

109. Valittajat ja Italian hallitus väittävät yhteisöjen tuomioistuimen kysymykseen antamassaan vastauksessa lisäksi, että koska viinien nimityksistä tehty sopimus lakkasi olemasta voimassa Unkarin liittyessä Euroopan unioniin eikä liittymissopimuksessa

mainita viinien nimityksistä tehtyä sopimusta sen enempää kuin nimitykseen "Tocai" liittyvää ongelmaakaan, viinialaa säännellään joka tapauksessa Unkarin osalta yksinomaan yhteisön oikeuden perusteella. Asetuksessa N:o 753/2002 säädetään noin 122 viiniköynnöslajikkeesta, joihin sisältyy maantieteellinen merkintä ja jotka ovat siten samassa tilanteessa kuin Tocai friulano, mutta joihin sovellettava lähestymistapa on täysin päinvastainen kuin Tocai friulanon osalta: kyseisen asetuksen 19 artiklan 1 kohdan c alakohdasta poiketen kyseiset 122 lajiketta on mahdollista mainita viinien päällysmarkkinöissä.

110. Kaikissa näissä perusteluissa ylitetään kuitenkin selvästi kansallisen tuomioistuimen esittämän kysymyksen rajat, koska siinä esitetään nimenomaisesti oletama siitä, että viinien nimityksistä tehty sopimus ja/tai kirjeenvaihto on lainvastainen. Kansallinen tuomioistuin kyseenalaistaa näin ollen asetuksen N:o 753/2002 pätevyuden (jonka Italia olisi voinut riitauttaa suoraan EY 230 artiklan nojalla, mutta ei ole menetellyt näin) ainoastaan epäsuorasti eli viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen väitetyn pätemättömyyden seurauksena. Koska edellisistä kysymyksistä esittämäni selvityksen perusteella kyseisen sopimus ei mielestäni ole lainvastainen, yhdyn komission näkemykseen, jonka mukaan kahdeksanteen kysymykseen ei tarvitse vastata.

Ratkaisuehdotus

111. Edellä esitetyn perusteella teen seuraavat päätelmät:

- 1) Viinien nimityksistä tehty sopimus perustui asianmukaisesti ja riittävällä tavalla EY 133 artiklaan, ja sen tekeminen kuului yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan;
- 2) sekä viinien nimityksistä tehdyn sopimuksen että TRIPS-sopimuksen perusteella Tokaj on maantieteellinen merkintä mutta Tocai friulano ei, joten
 - se, että Tocai friulanon käyttö on kielletty 31.3.2007 jälkeen, ei ole ristiriidassa viinien nimityksistä tehdyssä sopimuksessa vahvistettujen maantieteellisiä merkintöjä koskevien sääntöjen kanssa
 - yhteisessä julistuksessa ei ole esitetty todellista tilannetta virheellisesti eikä
 - viinien nimityksistä tehty sopimus ole ristiriidassa TRIPS-sopimuksen kanssa

- 3) oikeus käyttää viinirypälelajikkeen nimeä viinin markkinoinnissa ei ole Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklassa eikä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklassa tarkoitettua omaisuutta, mutta nyt käsiteltävässä asiassa ei ole missään tapauksessa puututtu omaisuuden ihmisoikeussopimuksen tai perusoikeuskirjan vastaisella tavalla.

112. Näin ollen katson, että Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin pitäisi vastata seuraavalla tavalla:

Ennakkoratkaisukysymyksiä tutkittaessa ei ole ilmennyt mitään sellaista, joka saattaisi kyseenalaistaa Euroopan yhteisön ja Unkarin tasavallan välisen viinien nimitysten vastavuoroista suojaa ja valvontaa koskevan sopimuksen, joka hyväksyttiin yhteisön puolesta päätöksellä 93/724/EY ja allekirjoitettiin 29.11.1993, tai tämän sopimuksen 4 artiklaa koskevan kirjeenvaihdon pätevyuden.